

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12 и 87/13), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ ПРИ
ОПАГАЊЕ НА КОСАТА

Член 1

Со ова упатство се пропишува практикувањето на медицина заснована на докази при опаѓање на косата.

Член 2

Начинот на медицинското згрижување при опаѓање на косата е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на медицинското згрижување при опаѓање на косата по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на медицинското згрижување, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-9567/2

30 ноември 2013 година

Скопје

МИНИСТЕР

Никола Тодоров

ОПАЃАЊЕ НА КОСАТА

МЗД Упатство
26.03.2010

- Alopecia areata
- Машки тип на ќелавост (андрогенетска алопеција)
- Поврзани извори
- Референци

ALOPECIA AREATA

- Жаришно губење на косата, најверојатно од автоимуна етиологија, се јавува кај 2% од популацијата во одредено време од животот.
- Малите жаришта спонтано се пополнуваат во текот на неколку месеци, но состојбата може да рецидивира неколку пати во текот на годините.
- Прогнозата за опаѓањето на косата е лоша, особено ако се афицирани и трепките, веѓите и брадата.
- Причина, исто така, може да биде дискоиден еритематозен лупус (ДЛЕ), но во тој случај, во афицираните регии без коса има создавање на цикатрикс, додека региите кај алопеција ареата се мазни и фини и покрај тоа што нема влакна.

Иследувања

- Дијагнозата се темели на клиничката слика на типични полиња без коса кои се развиле во текот на неколку недели.
- Биопсија не е потребна.
- Алопеција ареата може да биде асоцирана со атопија, целијакија и/или заболувања на тироидната жлезда.

Третман

- Примената на различни третмани не е одлучувачка за прогнозата (ннд-С), но може да го подобри порастот на косата до одреден степен.
- Топични потентни кортикостероидни масти.
- Дерматологот може да се обиде со инјектирање кортикостероиди во региите на зафатениот скалп или да се обиде со пулсен кортикостероиден третман во траење 1-2 месеци.
- Перики: пациентите може да изнесат една или неколку перики годишно, во зависност од материјалот (синтетички влакна или природна коса).
- Експериментално лекување водено од страна на дерматолог вклучува сензибилизациони третмани, засновани на контактна алергија (ннд-С).
- Билните продукти, витамини, суплементација на микроелементи и др. не се ефикасни.

МАШКИ ТИП НА ЌЕЛАВОСТ (АНДРОГЕНЕТСКА АЛОПЕЦИЈА)

- Обично ги зафаќа повозрасните мажи, но може да се јави и кај помлади лица во некои семејства.
- Губитокот на коса типично е најизразен на темето и на слепоочниците, а линијата кон челото се повлекува погоре. Во овие регии, папилата на влакното реагира различно на андрогените, споредено со влакната во окципиталната регија и периаурикуларните регии, со што трансплантацијата станува изводлива.

- Перорален третман со 1 мг/дневно финастерид има сличен ефект како топичниот миноксидил на машкиот тип на ќелавост во рана фаза. Кај мажите на возраст од 40-60 години најдено е дека оваа доза финастерид ја намалува серумската концентрација на PSA.
- Ефектот на миноксидилот трае додека се користи.
- Пред почетокот на третманот, пациентот би требало да биде информиран дека, за да биде ефективен третманот со миноксидил или финастерид, би требало да се користи континуирано во текот на животот и дека тоа чини скапо. Престанокот на третманот доведува до губење на постигнатите ефекти во текот на следните 3 - 12 месеци. Повторен третман не ја враќа состојбата којашто потоела пред престанокот.
- Трансплантација на коса и други пластично хируршки техники може да резултираат со прифатлив исход.
- Третманот на себороичниот скалп или првутот, како на пр. со почесто миење на косата, може да го сопре губењето на коса.

АНДРОГЕНЕТСКА АЛОПЕЦИЈА КАЈ ЖЕНИ

- Кореспондира со машкиот тип андрогенетска алопеција и е генетски индуцирана.
- Вообичаено започнува во подоцнежната возраст, споредено со мажите.
- Косата се разретчува подеднакво и нема ретракција на линијата на косата ниту ќелавост на темето како кај мажите. Козметското нарушување, предизвикано од оваа состојба, обично не е многу големо.
- Со повлекување на влакната, во раката останува снопче од десетина влакна.
- Обично нема потреба од правење лабораториски тестови.
- Треба да се направи обид со топичен миноксидил и да се евалуира неговата ефикасност по употреба на раствор од миноксидил, два пати дневно во текот на 4 месеци со сите забелешки што важат и за мажите. По прекинот на третманот, евентуално добиените резултати ќе се изгубат.
- Ако симптомите се многу загрижувачки за жената, може да се направи обид со анти-андрогени контрацептиви (спиронолактон или ципротеронацетат) во текот на 6-12 месеци.
- Витамини, суплементи на микроелементите, продуктите за нега на коса, масажа на скалпот и др. се неефикасни.

ТЕЛОГЕН ЕФЛУВИУМ

- Означува состојба кога поголем процент влакна во исто време преминува од фазата на раст во телогена фаза и заради тоа опаѓа по 2-4 месеци.
- Акутната форма на оваа состојба може да е предизвикана од, на пр., сериозна болест со фебрилност (на пр. пневмонија), породување, голем хируршки зафат, ригорозна диета за губење тежина, некои лекови (на пр. започнување или престанок со контрацептивни лекови) и др.
- Косата опаѓа рамномерно по целиот скалп и нема создавање на ќелави полиња.
- Со тестот на повлекување на косата во раката се забележуваат повеќе влакна од вообичаено.
- Влакната повторно растат по 6 месеци.
- Хроничната форма се јавува кај средновеќни жени и може да трае неколку години.

РЕФЕРЕНЦИ

1. Price VH, Menefee E, Sanchez M, Kaufman KD. Changes in hair weight in men with androgenetic alopecia after treatment with finasteride (1 mg daily): three- and 4-year results. J Am Acad Dermatol 2006 Jul; 55 (1):71-4. [PubMed](#)

2. Kar BR, Handa S, Dogra S, Kumar B. Placebo-controlled oral pulse prednisolone therapy in alopecia areata. J Am Acad Dermatol 2005 Feb; 52(2):287-90. [PubMed](#)
3. Lucky AW, Piacquadio DJ, Ditre CM, Dunlap F, Kantor I, Pandya AG, Savin RC, Tharp MD. A randomized, placebo-controlled trial of 5% and 2% topical minoxidil solutions in the treatment of female pattern hair loss. J Am Acad Dermatol 2004 Apr; 50(4):541-53. [PubMed](#)
4. Arca E, Açikgöz G, Taştan HB, Köse O, Kurumlu Z. Arca E, Açikgöz G, Tastan HB, Köse O, Kurumlu Z. An open, randomized, comparative study of oral finasteride and 5% topical minoxidil in male androgenetic alopecia. Dermatology 2004; 209(2):117-25. [PubMed](#)
5. D'Amico AV, Roehrborn CG. Effect of 1 mg/day finasteride on concentrations of serum prostate-specific antigen in men with androgenic alopecia: a randomised controlled trial. Lancet Oncol 2007 Jan; 8(1):21-5. [PubMed](#)

Authors: Eero Lehmuskallio, Article ID: ebm00291 (013.003) 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM Guidelines, 26.03.2010, <http://www.ebm-guidelines.com>**
2. **Упатството треба да се ажурира еднаш на 4 години.**
3. **Предвидено е следно ажурирање до март 2014 година.**